

DECYZJA ZYGMUNTA I STAREGO: OD WOJNY DO PORZĄDKU LENNEGO

Po wojnie polsko-krzyżackiej z lat 1519–1521 Zygmunt I Stary przyjął rozwiązanie, które łączyło interes Korony Polskiej z realiami politycznymi epoki. Traktat krakowski i hołd pruski nie oznaczały wcielenia Prus do Polski, lecz ustanowienie świeckich Prus Książęcych jako lenna Korony Polskiej.

1 PROBLEM PO WOJNIE 1519–1521

Wojna nie rozwiązała trwale kwestii pruskiej. Korona Polska stanęła wobec wyboru między dalszym konfliktem zbrojnym, próbą bezpośredniego podporządkowania Prus a rozwiązaniem opartym na zależności lennej.

2 ROZWIĄZANIE PRAWNO-POLITYCZNE

W 1525 roku sekularyzacji uległo pruskie państwo zakonne, a nie cały Zakon Krzyżacki. W jego miejsce powstały świeckie Prusy Książęce, których władca uznał zwierzchność króla polskiego.

3 LENNO JAKO FORMA ZALEŻNOŚCI

Prusy Książęce zachowały odrębną władzę i własną strukturę polityczną, ale pozostały związane z Koroną Polską zależnością lenną. Było to rozwiązanie pośrednie między bezpośrednim wcieleniem terytorium a utrzymaniem dawnego porządku zakonnego.

4 ZNACZENIE DLA KORONY POLSKIEJ

Zygmunt I Stary uzyskał publiczne potwierdzenie zwierzchności Korony Polskiej nad Prusami Książęcymi. Rozwiązanie to wzmacniało pozycję polityczną króla i stabilizowało sytuację w regionie, choć nie usuwało wszystkich przyszłych napięć.

DECYZJA POLITYCZNA Z 1525 ROKU

PROBLEM KORONY POLSKIEJ	ROZWIĄZANIE TRAKTATU KRAKOWSKIEGO	SKUTEK POLITYCZNY
Długotrwały konflikt z pruskim państwem zakonnym	Uznanie sekularyzacji pruskiego państwa zakonnego	Koniec wojny i zmiana formy zależności
Brak trwałego podporządkowania Prus	Ustanowienie Prus Książęcych jako lenna Korony Polskiej	Zwierzchność Korony Polskiej nad księstwem
Ryzyko dalszej destabilizacji regionu	Publiczny hołd Albrechta Hohenzollerna	Potwierdzenie nowego porządku politycznego

Zeskanuj, aby zobaczyć więcej

Tablica III — Zygmunt Stary i traktat krakowski

W dziejach Hołdu Pruskiego Zygmunt I Stary jawi się nie tylko jako monarcha zwycięski, lecz przede wszystkim jako władca roztropny. Jego decyzja z 1525 roku nie była prostym gestem łaski wobec pokonanego przeciwnika. Była starannie przemyślaną kalkulacją polityczną, opartą na doświadczeniu wojny, znajomości europejskich przemian i świadomości interesów Korony.

Wojna z lat 1519–1521 pokazała, że dalsze wyniszczanie Prus zakonnych nie musi przynieść trwałego rozwiązania. Król Polski mógł dążyć do całkowitego rozbicia przeciwnika, ale taki krok oznaczałby kosztowny, długi i niepewny konflikt. Zygmunt wybrał inną drogę. Zamiast przedłużać zmagania, postanowił przekształcić dawnego wroga w zależnego od siebie lennika. Był to wybór typowy dla dojrzałej polityki jagiellońskiej: mniej widowiskowy niż wielka bitwa, ale znacznie trwalszy w skutkach.

Sekularyzacja Prus oznaczała zerwanie z dawnym modelem państwa zakonnego. Król zgodził się, by w miejsce teokratycznego organizmu powstało świeckie księstwo, lecz zadbał, aby nie było ono państwem w pełni niezależnym. Prusy Książęce stały się lennem Korony Polskiej. Ich władca zachowywał szeroką władzę lokalną, ale swoją pozycję zawdzięczał uznaniu polskiego monarchy. W ten sposób zmieniła się nie tylko forma rządów w Prusach, lecz także cała hierarchia polityczna regionu.

Traktat krakowski z kwietnia 1525 roku był więc sukcesem dyplomacji. Zygmunt I Stary nie tylko zakończył długotrwały spór z zakonem, lecz również podporządkował Prusy nowemu porządkowi prawnemu i lennemu. W wymiarze prestiżowym był to triumf państwa Jagiellonów, które potrafiło zamienić wieloletni konflikt w polityczny zysk.

Jednocześnie decyzja króla miała wymiar głęboko nowoczesny. W epoce religijnych i ustrojowych przemian Zygmunt nie próbował wskrzeszać świata, który odchodził. Przeciwnie, wykorzystał zmianę, by umocnić pozycję Korony.